

Pincode.

Welvaart en groei

6/11/23

Noordhoff Uitgevers

Iedereen leert

Hoofdstuk 1 | Welvaart

- 1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen
- 1.2 Hoe groot is de welvaart?
- 1.3 De economische kringloop
- 1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Elk product en elke dienst die is geproduceerd heeft een waarde.

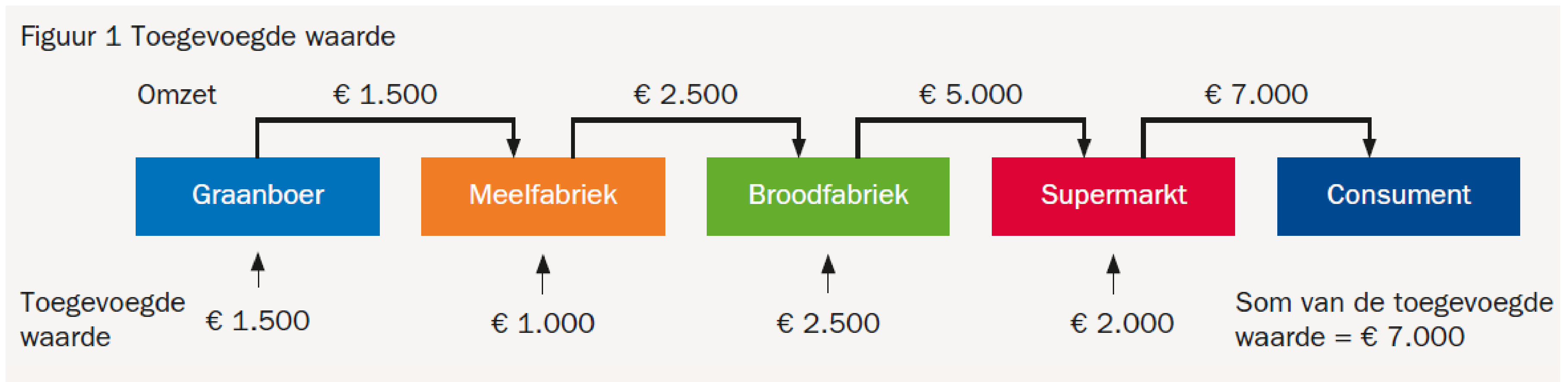
De **waarde** van zo'n goed is stap voor stap **toegevoegd** tijdens het productieproces.

Toegevoegde waarde:

De waarde van de productie, oftewel: het verschil tussen de waarde van de opbrengst en de waarde van de ingekochte goederen en diensten.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Een voorbeeld van hoe waarde wordt toegevoegd tijdens een productieproces ziet er als volgt uit:

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

De toegevoegde waarde kun je ook uitrekenen:

Formule

Toegevoegde waarde = omzet – kosten ingekochte goederen en diensten

De leverancier voegt dit toe aan jouw productieproces. Ingekochte waarde is niet zelf toegevoegde waarde en telt dus niet mee.

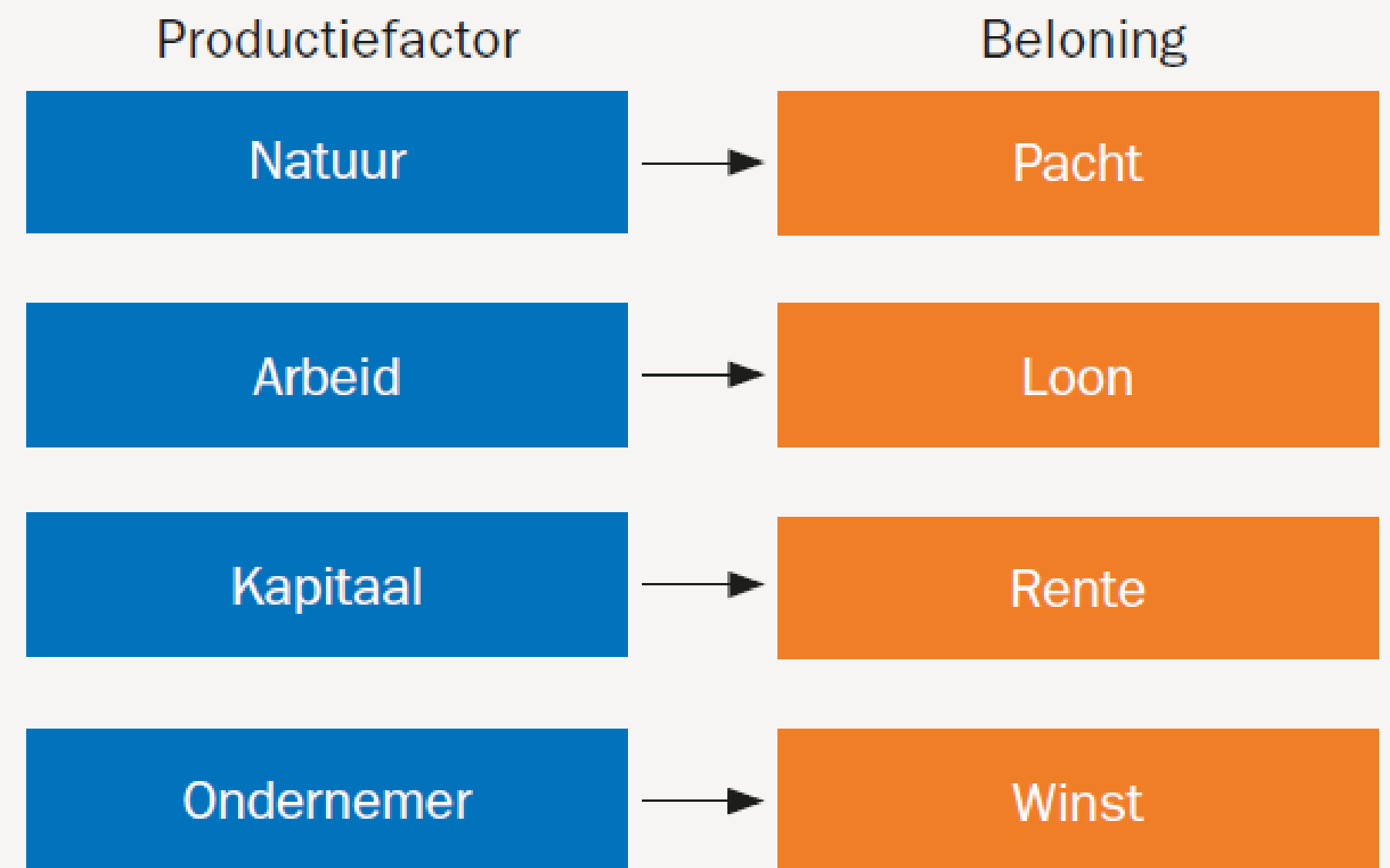
1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Om waarde te kunnen toevoegen, zet je productiefactoren in:

- Natuur
- Arbeid
- Kapitaal
- Ondernemerschap

Voor het beschikbaar stellen van deze productiefactoren wordt je beloond:

Figuur 2 Beloning van de productiefactoren

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Terwijl je als onderneming waarde aan het toevoegen bent, worden je kapitaalgoederen (machines, auto's, computers, inventaris, etc.) minder waard.

Deze **afschrijving** vermindert de waarde die je toevoegt.

Wat overblijft noem je de **netto toegevoegde waarde**.

Afschrijving:

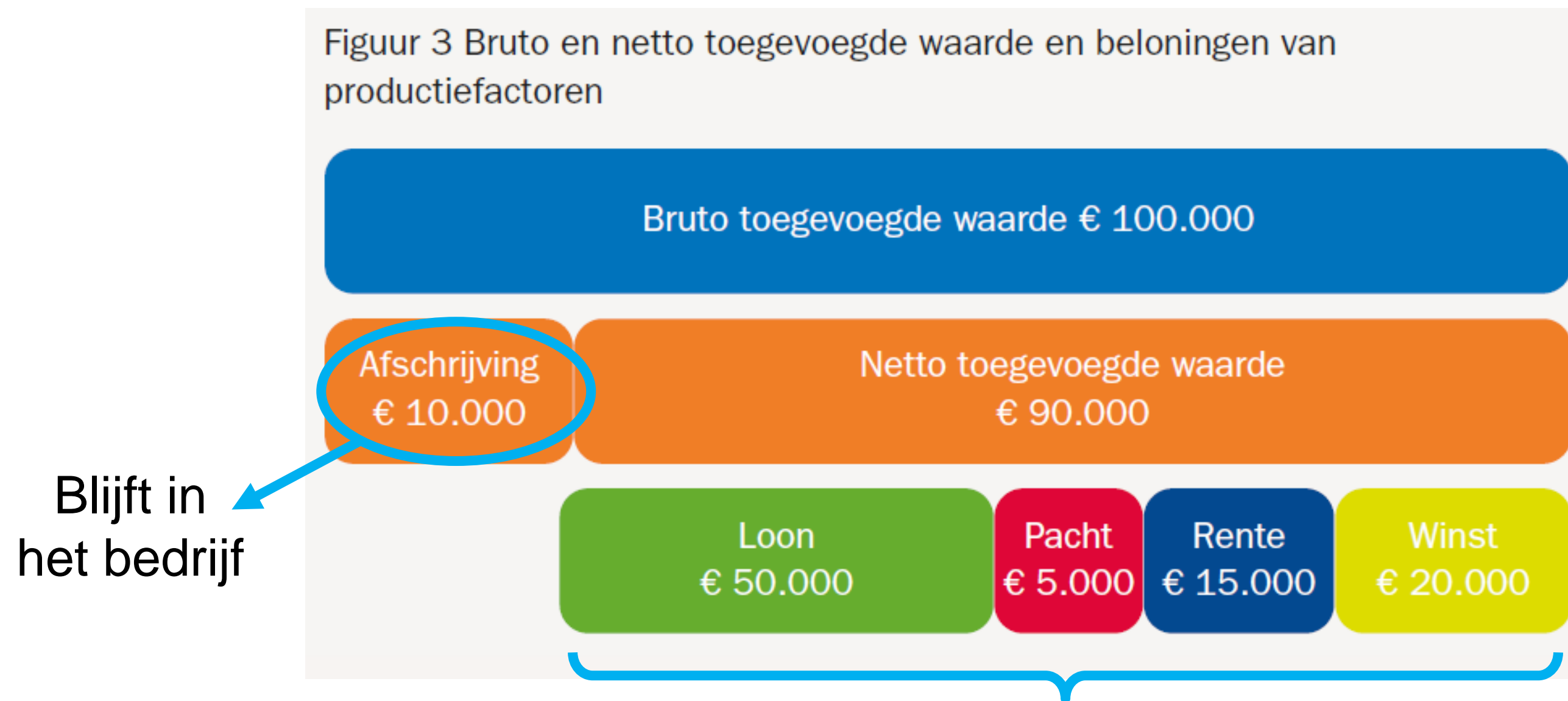
De waardevermindering van kapitaalgoederen.

Netto toegevoegde waarde:

Bruto toegevoegde waarde vermindert met de afschrijvingen.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Schematisch ziet dat er zo uit:

Primair inkomen:
Inkomen dat wordt ontvangen in de vorm van loon, pacht, rente en winst als beloning van de productiefactoren.

Beloning aan de bezitters van productiefactoren: de gezinnen.
Dit vormt het **primaire inkomen**.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

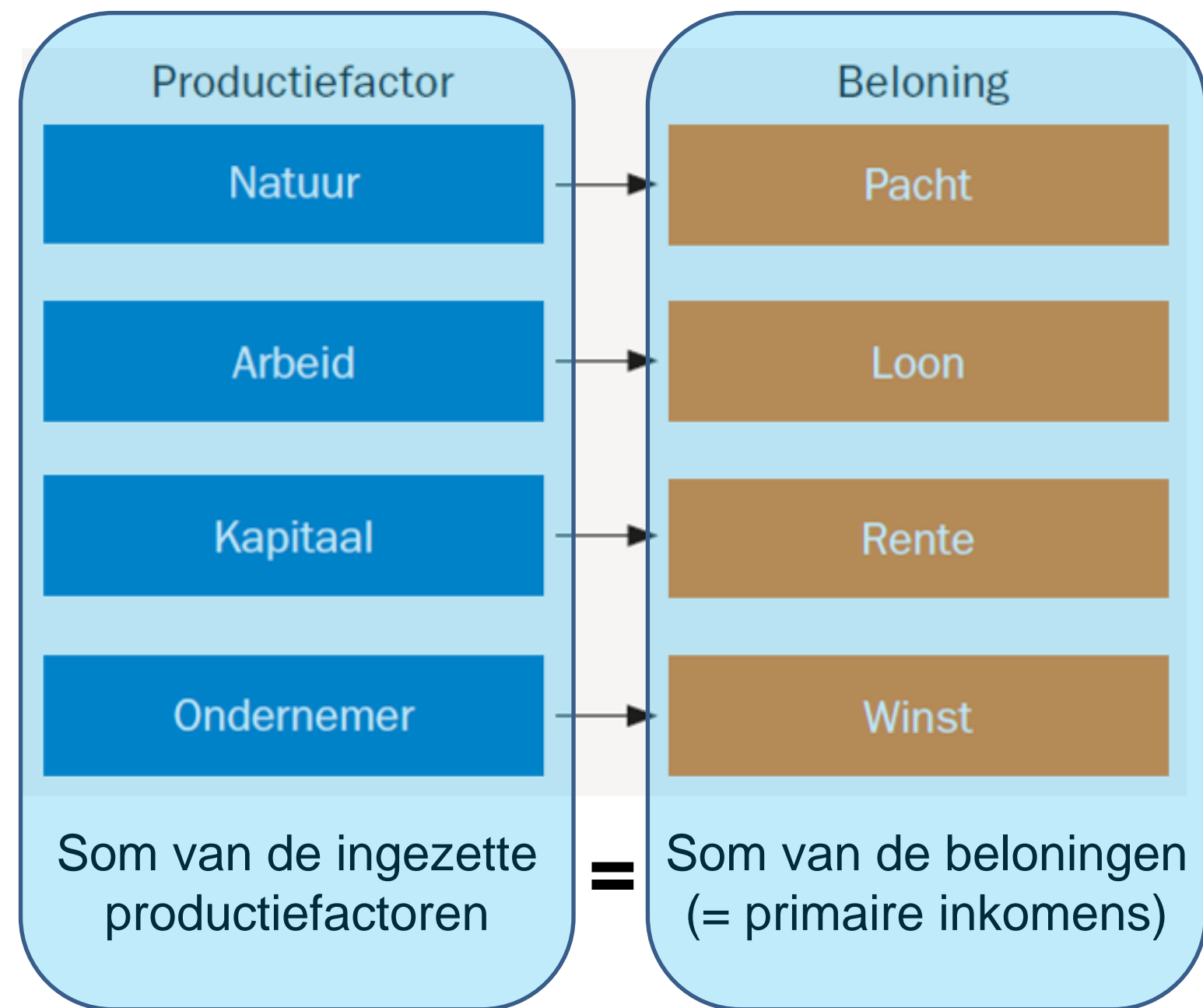
Tel je de toegevoegde waarde van alle bedrijven + **overheid** bij elkaar op dan heb je het **bruto binnenlands product (bbp)**.

Toegevoegde waarde bij de overheid = alle lonen die de overheid betaalt.

Bbp:
Totale jaarlijkse productie van bedrijven en overheid in een land.

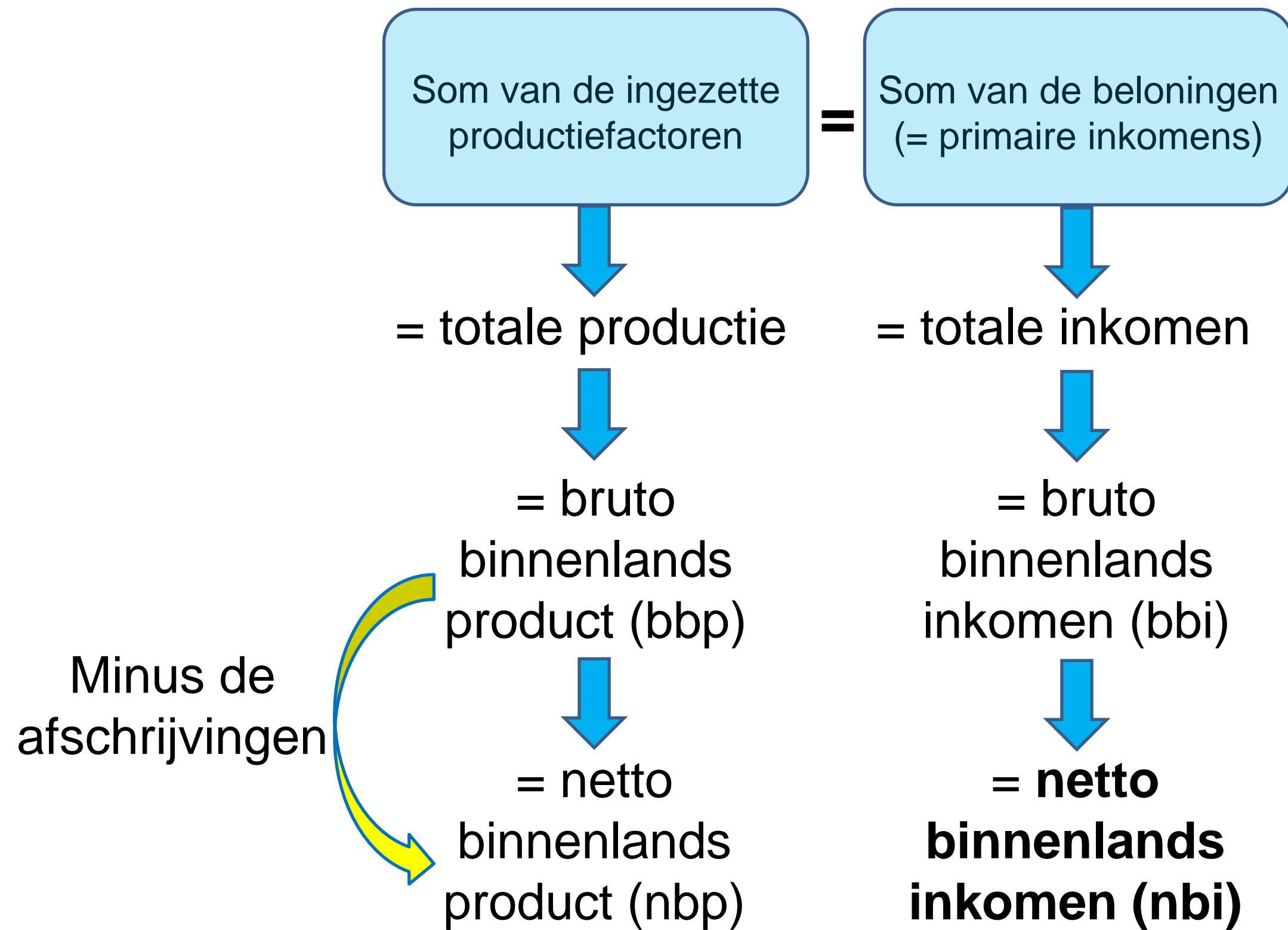
1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Bekijk deze nog eens:

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Netto binnenlands inkomen:
 Het totaal van alle primaire inkomens in een land.

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Twee manieren om bbp te berekenen:

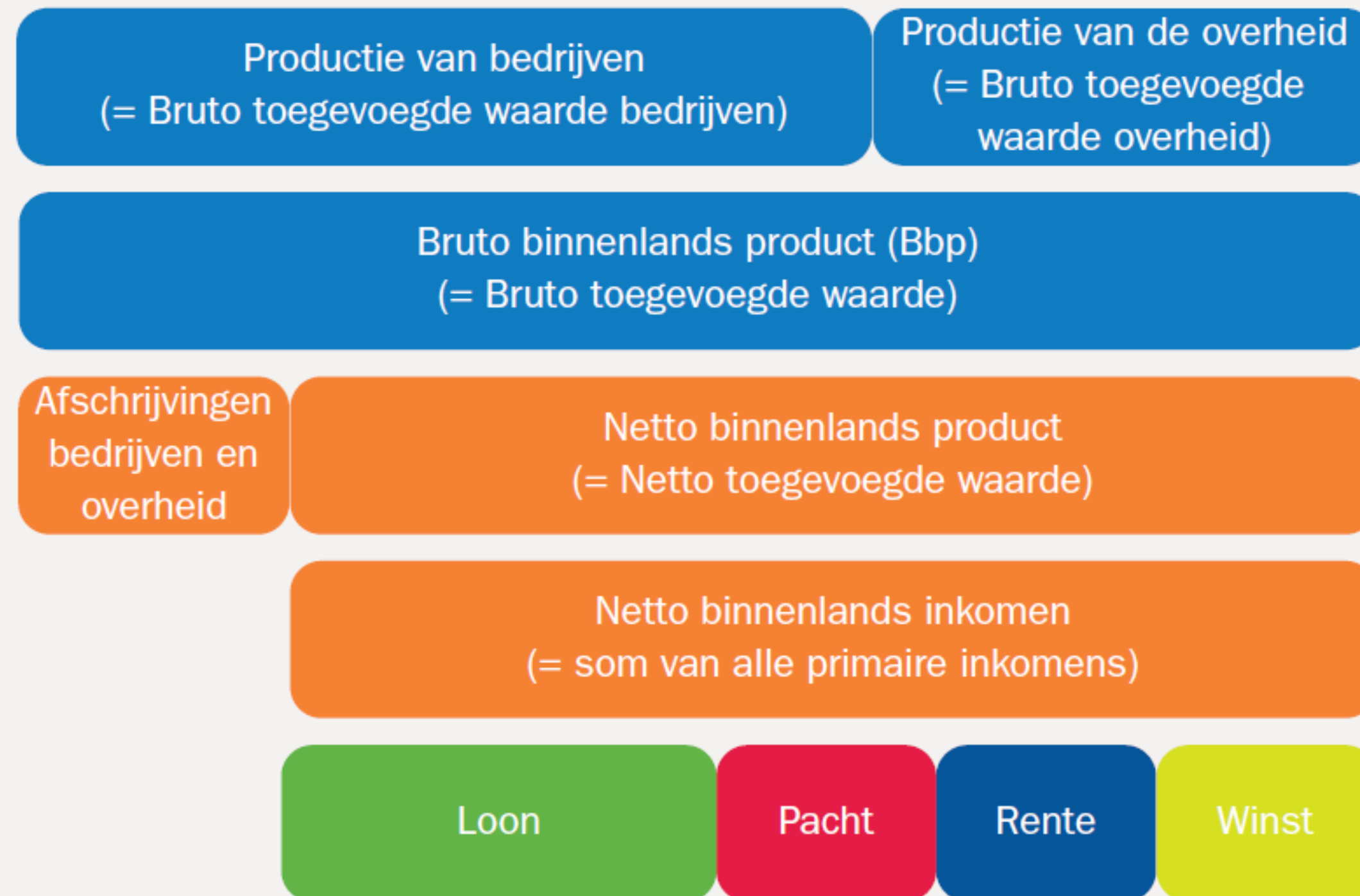
- **Het optellen van toegevoegde waardes** (via de productie)
- **Het optellen van primaire inkomens en afschrijvingen** (via de inkomens)

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Schematisch ziet dat er zo uit:

Figuur 5 Bruto en netto binnenlands product en inkomen

1.1 Productie, toegevoegde waarde en inkomen

Primaire inkomens kunnen per persoon erg verschillen. Om deze verschillen te verkleinen, grijpt de overheid in via directe belastingen en uitkeringen.

Primair inkomen	
Overdrachtsinkomen	+
<u>Belastingen en sociale premies</u>	-
Secundair inkomen	=

Overdrachtsinkomen:

Inkomen zonder tegenprestatie van de ontvanger van het inkomen (zoals uitkeringen en toeslagen).

Secundair inkomen:

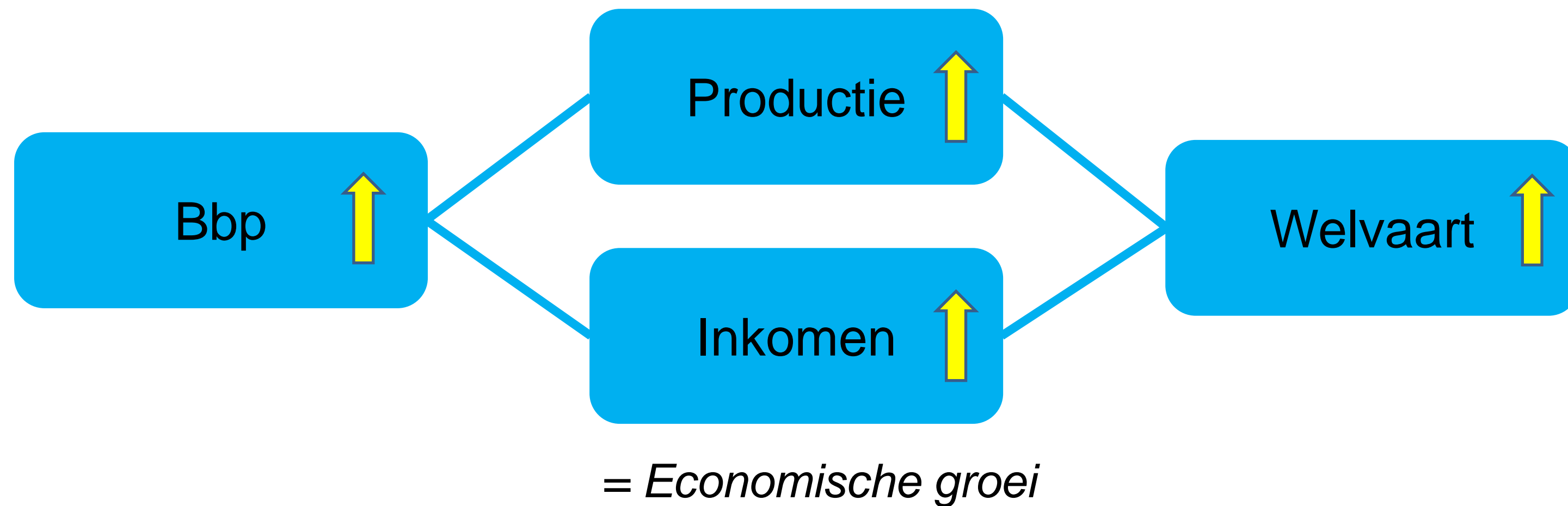
Besteedbaar inkomen.

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Waarom berekenen we het bbp?

Het is een maatstaf voor de welvaart.

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Toch geeft het bbp per capita geen goed beeld van de reële welvaart.

Stel het bbp per capita stijgt, maar de prijzen (inflatie) stijgen net zo hard mee?

Reëel gezien groeit de economie dan niet.

Reële economische groei:
De nominale groei van het bbp gecorrigeerd voor inflatie (= volume groei).

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Ook de reële economische groei per capita kan nog steeds vertekenen.

Het is namelijk een *gemiddelde* groei van alle inwoners. Met de **personele inkomensverdeling** wordt geen rekening gehouden.

Een steenrijke elite trekt het gemiddelde goed omhoog.

Personele inkomensverdeling:
Verdeling van het netto binnenlands inkomen over (groepen van) personen.

1.2 Hoe groot is de welvaart?

We proberen *alle* productie te meten om zo tot een realistisch bbp te komen.

Maar niet alles wordt geregistreerd. De **informele economie** valt buiten deze berekening:

- Zwart werk
- Onbetaald huishoudelijk werk
- Vrijwilligerswerk

Informele economie:
Alle economische activiteiten die niet geregistreerd worden.

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Met het reële bbp per capita meten we de **welvaart** in enge zin.

(ondanks de beperkingen van de personele inkomensverdeling en de informele sector)

Maar welvaart kun je ook **breder** zien: goede gezondheidszorg verhoogt de welvaart, terwijl milieuvervuiling de welvaart juist schaadt.

Welvaart in enge zin:
De welvaart gemeten met het bbp per hoofd van de bevolking.

Welvaart in brede zin:
De welvaart waarbij naast het bbp ook rekening wordt gehouden met externe effecten.

1.2 Hoe groot is de welvaart?

Welvaart in ruime zin is lastiger te meten, het gaat dan namelijk over **immateriële welvaart**.

Human Development Index (HDI) geeft de mate van welbevinden of welzijn van de bevolking van landen aan.

Het **groen bbp** is het bbp dat niet ten koste is gegaan van mens en milieu en toekomstige generaties.

Immateriële welvaart:

De welvaart gemeten aan de hand van gezondheid en zelfontwikkeling.

HDI:

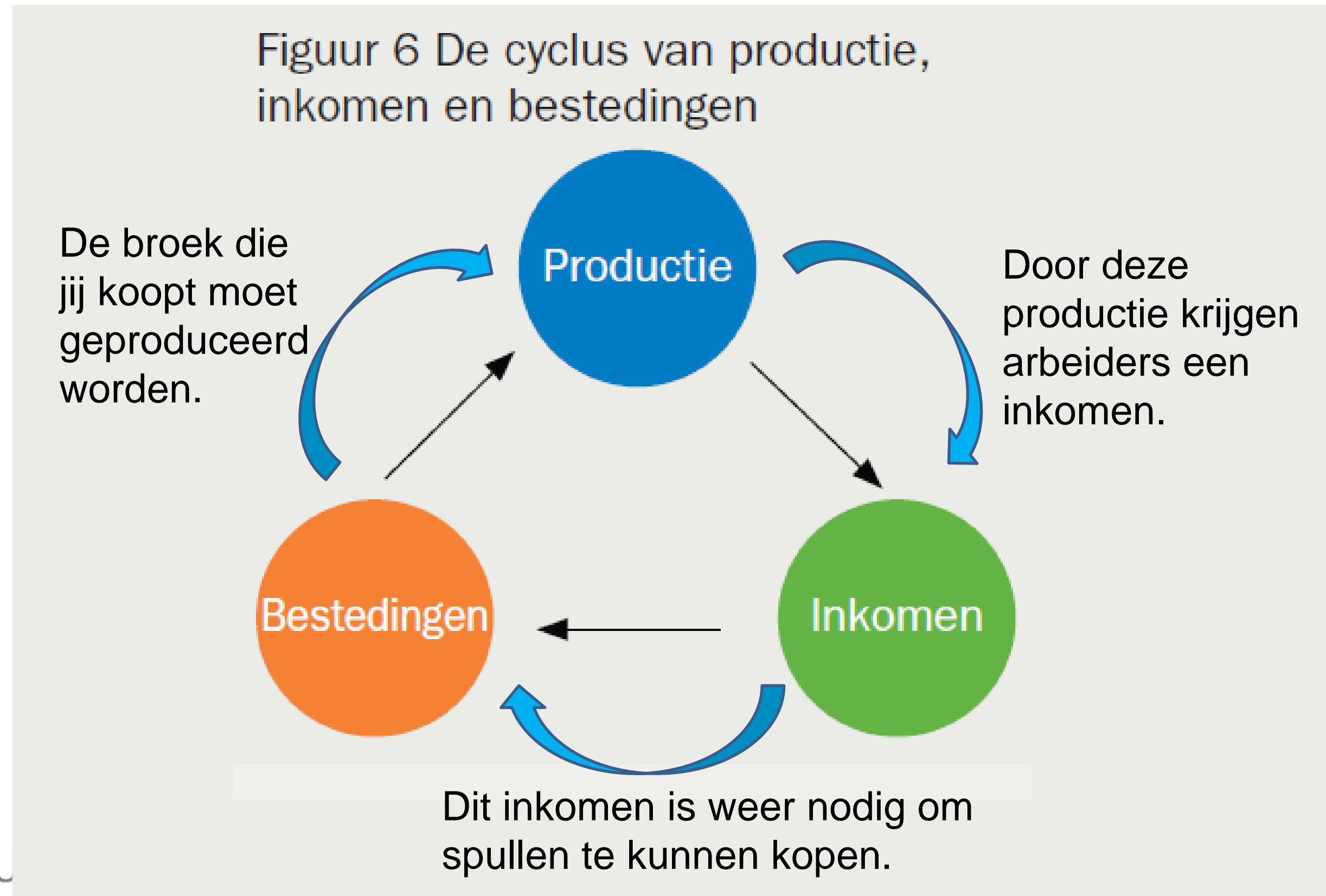
Index waarmee het welzijn van landen wordt gemeten.

Groen bbp:

Bbp dat niet ten koste is gegaan van mens en milieu en toekomstige generaties.

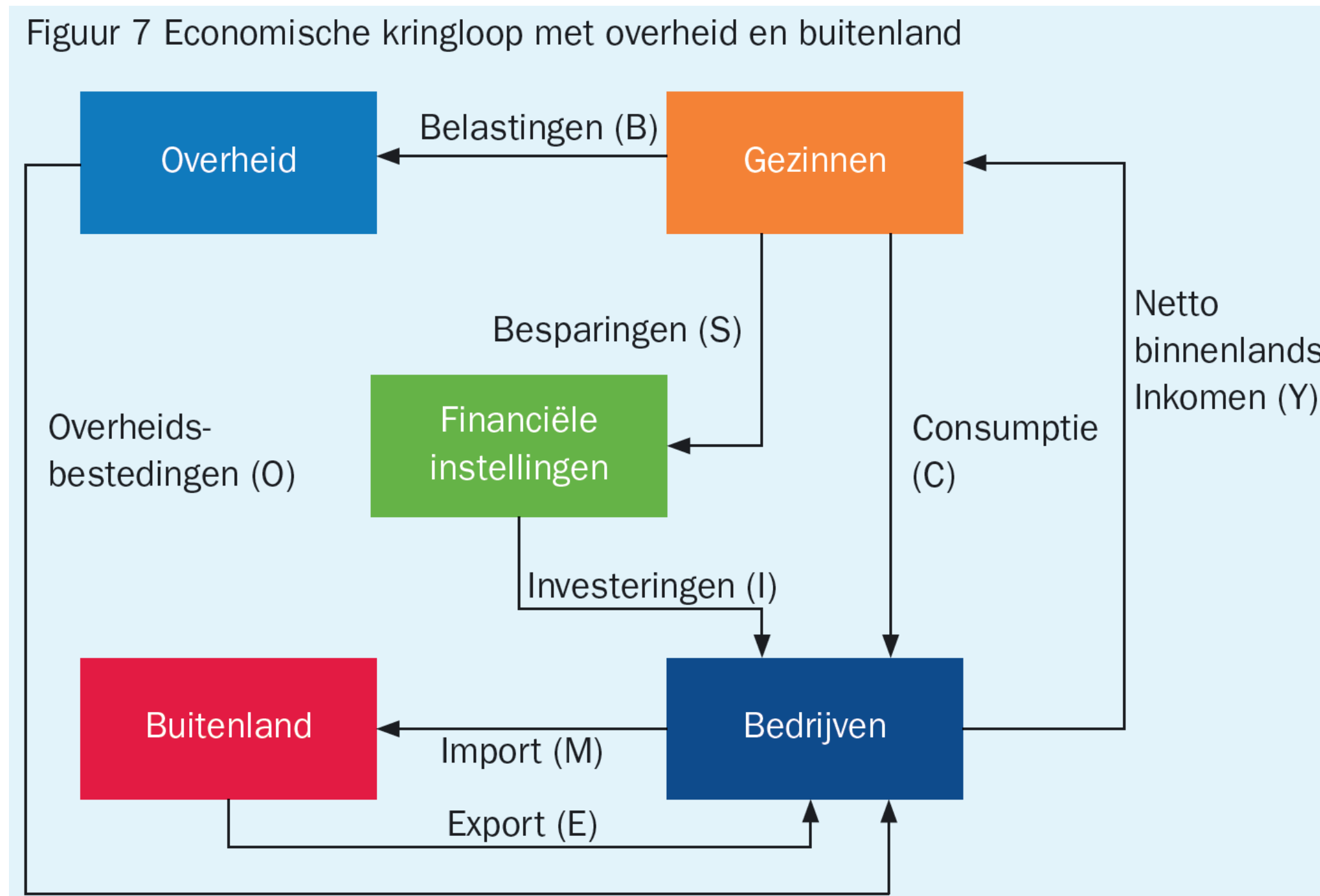
1.3 De economische kringloop

De economie werkt als een cyclus:

1.3 De economische kringloop

Deze cyclus wordt ook wel een **economische kringloop** genoemd:

Economische kringloop:
Een vereenvoudigde weergave van de geldstromen in een economie tussen de sectoren gezinnen, bedrijven, overheid en buitenland.

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$
Voor gezinnen geldt dat het inkomen (**Y**) deels wordt besteed aan consumptie (**C**), deels aan belastingen (**B**) en deels wordt gespaard (**S**).

Macro-economische identiteiten:

Een economische vergelijking die logischerwijs altijd waar is.

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$

- $Y = C + I + O + E - M$

Voor bedrijven geldt dat het binnenlands inkomen (**Y**) gelijk is aan het totaal van de **finale bestedingen** (**C**onsumptie, **I**nvesterings, **O**verheidsbestedingen, en **E**xport verrekend met **iM**port)

Finale bestedingen:
Bestedingen van gezinnen (C), bedrijven (I), overheid (O) en buitenland (E-M)

1.3 De economische kringloop

Uit de economische kringloop kun je een aantal **macro-economische identiteiten** afleiden:

- $Y = C + B + S$
- $Y = C + I + O + E - M$
- $C + B + S = C + I + O + E - M$
Dit kun je herschrijven als: $(B - O) + (S - I) = (E - M)$

1.3 De economische kringloop

$$(B - O) + (S - I) = (E - M)$$

Wat betekent dit nu eigenlijk?

- $(B - O)$ = saldo van de overheid
  - $(S - I)$ = saldo van de particuliere sector (gezinnen en bedrijven)
  - $(E - M)$ = saldo van het buitenland
- Nationaal spaarsaldo:
- Positief saldo = nationaal spaaroverschot
  - Negatief saldo = nationaal spaartekort

1.3 De economische kringloop

- Consumptie, investeringen, overheidsbestedingen en het saldo van export en import samen noem je de **finale bestedingen**. Deze finale bestedingen zijn gelijk aan het binnenlands product en ook aan het netto binnenlands inkomen (Y). Dit is dus ook een manier om het bbp te berekenen.

1.3 De economische kringloop

- Er zijn dus drie manieren om bbp te berekenen:
  - Als je de **totale productie (toegevoegde waarde) van bedrijven en de overheid** bij elkaar op telt dan bereken je het bbp door alle bruto toegevoegde waardes bij elkaar op te tellen.
  - Je kunt het bbp ook bereken door alle **primaire inkomens (loon, pacht/huur, rente en winst) en de afschrijvingen** bij elkaar op te tellen.
  - Het bbp kan ook berekend worden door de **finale bestedingen en de afschrijvingen** op te tellen.

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

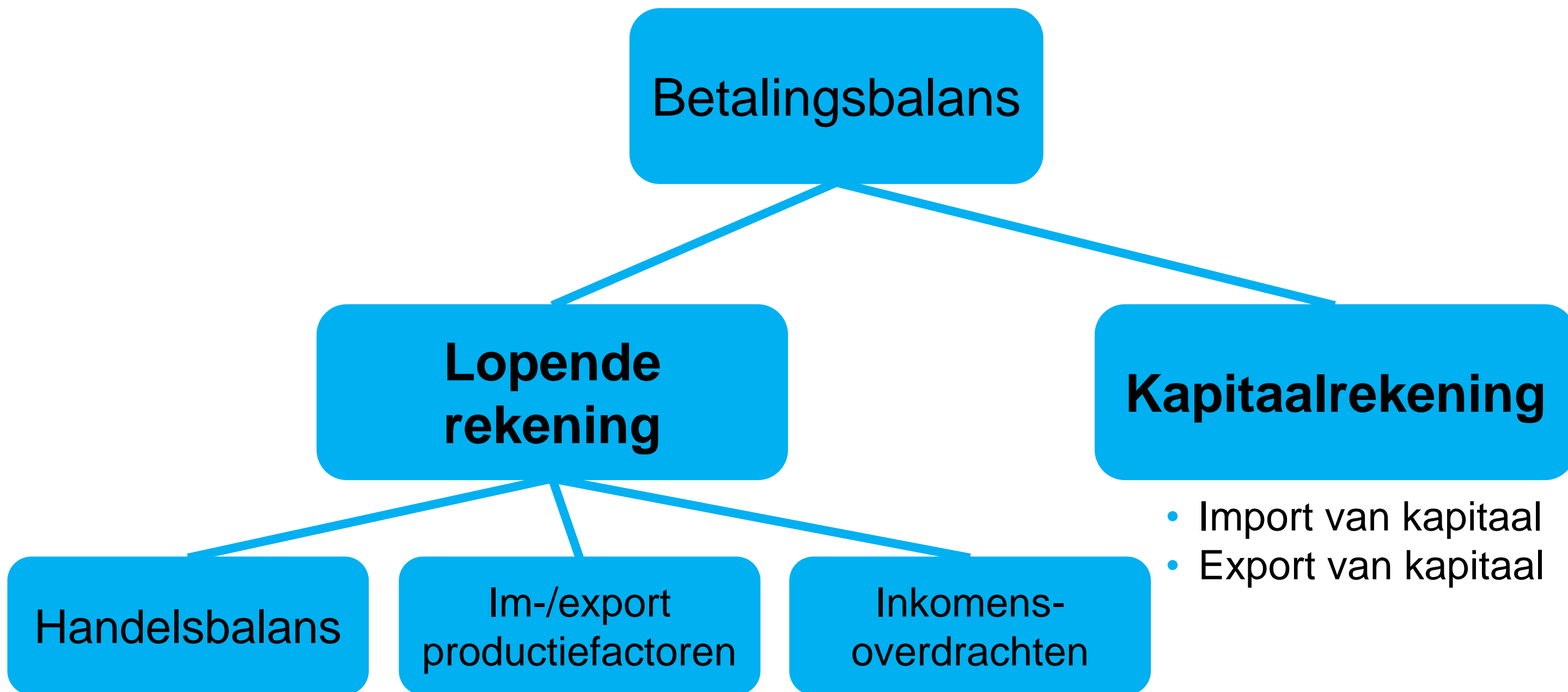
Doordat Nederland een **open economie** heeft, zijn er veel geldstromen van en naar het buitenland.

Deze geldstromen worden samengevat op de **betalingsbalans**.

Open economie:
Een economie waarin in verhouding veel handel met het buitenland plaatsvindt.

Betalingsbalans:
Een overzicht van alle geldstromen met het buitenland in een bepaalde periode.

1.4 Het buitenland zorgt ook voor inkomen

- Im-/export van goederen
- Im-/export van diensten

Lopende rekening:
Alle geldstromen die te maken hebben met export en import van goederen, diensten, productiefactoren en inkomensoverdrachten.

Kapitaalrekening:
Alle geldstromen die te maken hebben met export en import van (geld)kapitaal.

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

De ingaande en uitgaande geldstromen van een land zullen zelden exact in evenwicht zijn.

Deviezenvoorraad:
De voorraad vreemde valuta van een land.

1.4 Het buitenland zorgt ook voor welvaart

- Goede **concurrentiepositie** kan een land realiseren door:
  - Lage kosten voor bedrijven. Lage belastingen en lage lonen kunnen hier aan bijdragen.
  - Lage inflatie. Prijzen van producten stijgen weinig, hierdoor blijven de producten voor het buitenland ook betaalbaar.
  - Een goed investeringsklimaat. Als er voldoende kennis en infrastructuur aanwezig is dan zijn de omstandigheden voor bedrijven om te investeren en innoveren gunstig.
  - Een stabiel beleid van de overheid. Een overheid moet betrouwbaar zijn.

Concurrentiepositie

De positie van het Nederlandse bedrijfsleven ten opzichte van het buitenland.